

LAS XXX SUVAŽIAVIMAS

2016-08-14

Agronomų diena – profesijos prestižui didinti

Liepos 16-oji kalendoriuje nuo šiol bus pažymėta kaip Agronomų diena. Paminėti profesijos šventę, pasidžiaugti nuveiktais darbais, prisiminti iškiliausius šalies agronomus, aptarti nūdienos aktualijas ir užsibrėžti naujų tikslų į XXX suvažiavimą ir 95-erių metų veiklos sukakties minėjimą LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės institute rinkosi Lietuvos agronomų sąjungos (LAS) nariai.

Pernai metais suvažiavime Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos augalininkystės specialistų iškelta idėja – įteisinti agronomų profesinę šventę – įgyvendinta. Prieš dvi savaites LR Seimas, inicijavus LAS valdybai ir Kaimo reikalų komitetui, liepos 16-ąją įtraukė į atmintinų dienų sąrašą. Kaip sako agronomai, iki šios dienos jie sutelkia visas žinias ir pastangas augalų derliui gauti, o javapjūtės dieną jau gali vertinti savo darbo rezultatus ir švęsti profesijos šventę.

Sveikindama su švente, žemės ūkio ministrė Virginija Baltraitienė dėkojo agronomams už indėlį į žemės ūkį ir mokslą, saugojant žemę ir didinant jos naudingumą visų žmonių labui. „Agronomai lyg gydytojai. Nuo jūsų priklauso, kokią žemę turėsime, kaip rūpinsimės jos sveikata. Visų kartų agronomų darbas labai svarbus. Tiek mokslo srityje, tiek kuriant naujas veisles, tiek padedant ūkininkui kasdieniniame darbe. Yra ūkininkų, kurie iš karto nori pasiekti labai daug. Bet laimi tie, kurie puoselėja žemę įdėdami žinių, randa ryšį su aplinkos apsauga ir ta nauda, kurią nori pasiekti. Ūkis, kurio šeimnininkas žiūri trisdešimt metų į priekį, visada uždirbs daugiau. Be žinių, įdėto darbo ir širdies nieko nebus“, – kalbėjo V. Baltraitienė.

Anot žemės ūkio viceministro Albino Ežerskio, aktyviai dalyvaujančio LAS veikloje nuo pat jos atkūrimo, agronomai turi didžiutis, kad yra LAS nariai. Yra spręstinių dalykų ir užduotis – išsaugoti kaimą plačiaja prasme – nelengva, tačiau smagu, kad gretas papildė jaunimas, baigęs Aleksandro Stulginskio universitetą (ASU).

LAS 95 m. istorija – pagarba visiems ją kūrusiems

Agronomų sąjungos istorija yra dalis Lietuvos istorijos. Iškilūs šalies agronomai dirbo ne tik žemės ūkio, bet ir visos valstybės labui – antrasis Lietuvos Respublikos Prezidentas A. Stulginskis, ilgametis ministras pirmininkas ir finansų bei žemės ūkio ministras J. Tūbelis, antrasis Žemės ūkio akademijos rektorius bei švietimo ministras J. Tonkūnas ir daugelis kitų.

Pirmajame Lietuvos agronomų suvažiavime, įvykusiame 1919 m., dalyvavo 27 agronomai kartu su to meto žemės ūkio ir valstybės turtų ministru, vėliau Prezidentu A. Stulginskiu. Visuomeninė organizacija Lietuvos agronomų sąjunga buvo įkurta vėliau, 1921 m. sausio 8 dieną. Ši data laikoma LAS gimtadieniu. Pirmieji nariai, 35 agronomai, išrinko LAS valdybą ir pirmininką J. Tūbelį (1921–1925). Vėliau jai vadovavo J. Aleksa (1926). Nuo 1927 m. iki LAS veiklos nutraukimo 1940 m. – J. Krikščiūnas. Tuomet sąjunga turėjo 340 narių. Iki 1940 m. įvyko dvidešimt suvažiavimų. Tarpukariu nemažai agronomų buvo represuoti, patyrė tremtinių dalią.

A. Budvyčio iniciatyva 1986 m. prie Lietuvos žemdirbystės instituto buvo įkurtas agronomų profesinis klubas „Agronomų seklyčia“. Tuometinė valdžia leido klubui būti valdžios institucijų patarėjais žemės ūkio klausimais. „Agronomų seklyčia“ tapo unikaliu to laikotarpio reiškiniu – peržengusi profesinių klausimų ribas, ji kėlė kaimo plėtros socialinius bei ekonominius klausimus. Inicijatyvinė 24 agronomų grupė 1989 m. atkūrė LAS, tais pačiais metais įvyko atkuriamasis XXI suvažiavimas. LAS pirmininku tapo prof. P. Bėčius. 1994 m. įvyko XXII suvažiavimas, pirmasis, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. LAS pirmininku tuomet išrinktas dr. R. Dapkus. Nuo 1997 m. iki 2012 m. sąjungai vadovavo dr. E. Makelis.

Alfonsas Malinauskas, buvęs vienas tų, kuris prieš 27-erius metus pasirašė LAS atkūrimo aktą, gerai prisimena dieną, kai nuspręsta atkurti sąjungą. „Man ta diena buvo be galo džiugi. Pagaliau vėl galėsime susiburti ir spręsti agronomiškus reikalus. Nuotaika buvo labai panaši į tą, kuri vyravo Sąjūdžio atkūrimo laikotarpiu. Kiek daug minčių buvo išsakyta pirmame iniciatyvinės grupės pasėdyje! Reikėjo suburti agronomus rajonuose, mokslinėse įstaigose ir kt. Žiniasklaida dar buvo kontroliuojama partijos. Labai norėjosi, kad agronomai galėtų dirbti savo darbą be valdžios nurodymų,“ – prisimena dr. A. Malinauskas, LAS valdybos narys ir Šiaulių r. LAS pirmininkas.

Agronomas Stanislovas Polikaitis, 1988 m. buvęs Žemės ūkio ministerijos Žemdirbystės skyriaus viršininkas, drauge su prof. Petru Vasinausku parašė į laikraštį kreipimąsi dėl LAS atkūrimo. „Kelias nebuvo lengvas. Reikėdavo viskam gauti centro komiteto pritarimą. Ne kartą iš valdžios girdėjome „Ne“, tačiau niekas nevyksta nepradėjus, niekas neauga nepasėjus. Nors komunikacija tais laikais sudėtinga, vis tik 1989 m. suvažiavimas įvyko. Prasidėjo darbai, gimė dabartinio LAS ženklelio projektas“, – įvykius atmintyje atgaivina garbaus amžiaus S. Polikaitis.

„Kelias nebuvo lengvas. Reikėdavo viskam gauti centro komiteto pritarimą. Ne kartą iš valdžios girdėjome „Ne“, tačiau niekas nevyksta nepradėjus, niekas neauga nepasėjus. Nors komunikacija tais laikais sudėtinga, vis tik 1989 m. suvažiavimas įvyko. Prasidėjo darbai, gimė dabartinio LAS ženklelio projektas“, – LAS atkūrimo 1988 m. įvykius atmintyje atgaivina garbaus amžiaus Stanislovas Polikaitis.

„Kelias nebuvo lengvas. Reikėdavo viskam gauti centro komiteto pritarimą. Ne kartą iš valdžios girdėjome „Ne“, tačiau niekas nevyksta nepradėjus, niekas neauga nepasėjęs. Nors komunikacija tais laikais sudėtinga, vis tik 1989 m. suvažiavimas įvyko. Prasidėjo darbai, gimė dabartinio LAS ženklelio projektas“; – LAS atkūrimo 1988 m. įvykius atmintyje atgaivina garbaus amžiaus Stanislovas Polikaitis.

Pasak LAS pirmininkės Giedrės Butkienės, ir dabar agronomai – Seimo nariai, ministrai, savivaldybių merai, verslininkai, bankininkai, mokslininkai ir akademikai, įstaigų vadovai, valstybės tarnautojai, specialistai, ūkininkai ir konsultantai – kasdieniniu nuosekliu darbu kuria valstybės ir visuomenės gerovę. G. Butkienė priminė, kad sąjungą sudaro 10 skyrių, kuriuose priskaičiuojama 372 veikloje dalyvaujantys nariai, ir pakvietė visus agronomus jungtis į LAS, kurti skyrius rajonuose, įstaigose.

Ar liks dirvožemis ateities kartoms?

Ūkininkavimo praktika ir naujausi mokslininkų duomenys rodo, kad pastaraisiais metais pastebėta ryškių Lietuvos dirvožemio degradacijos požymių. Labiausiai paplitę ir pavojingiausi šie: maisto medžiagų išsiplovimas, užmirkimas, organinės medžiagos mažėjimas, erozija, rūgštėjimas, suslėgimas, plutos susidarymas ir bioįvairovės nykimas. Dar 2012 m. vykusiam LAS suvažiavime buvo parengta rezoliucija dėl dirvožemio derlingumo išsaugojimo (įteikta LR Seimui ir Vyriausybei, ŽŪM). Šiomet agronomai vėl nutarė garsiai apie tai prabilti suvažiavimo metu vykusioje konferencijoje „Dirvožemis ateities kartoms“.

Ją pradėjo dr. Virginijus Feiza, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) Žemdirbystės instituto Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus vadovas, kalbėdamas apie tvarų dirvožemio naudojimą. Mokslininkas priminė, kad prieškario Lietuvoje geriausias žieminių kviečių

derlingumas siekė apie 1 t/ha. Dabar Lietuvoje antrus metus iš eiles bręsta geras derlius – žieminių kviečių prikuliama daugiau kaip 5 t/ha. Intensyvus žemės dirbimas turi neigiamų pasekmių. Anot mokslininko, tausojamasis žemės dirbimas, daugianarės sėjomainos, drenažo tvarkymas, augalinių liekanų terpimas, dirvožemio vandens tausojimas, organinės ir mineralinės trąšos – pagrindinės dirvožemio tausojimo priemonės.

Virginijus Feiza, LAMMC Žemdirbystės instituto Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus vadovas, pabrėžė, kad šalyje jau vyrauja vidutinio pavojingumo dirvos suslėgimas.

Ūkininkai dirba našia, tačiau sunkia technika, kuri slegia dirvą. Lietuvoje ir taip pagal savo prigimtį dirva linkusi kietėti (Vakarų Lietuvoje vyrauja priemolis ir smėlingas priemolis, Vidurio – priemolis ir sunkus priemolis, Rytų – smėlingas priemolis, birus ir rišlus smėlis). Mokslininkas pabrėžė, kad šalyje jau vyrauja vidutinio pavojingumo suslėgimas. Ilgalaikis sekus neariminis žemės dirbimas vienodu gyliu lemia skutimo pado, o gilus ariminis dirbimas – arimo pado susidarymą. Suslėgimas lemia dirvožemio drėgmės režimo neigiamus pokyčius – esant drėgmės pertekliui (pavasarinio tirpsmo vanduo, liūtys) dirvos gali užmirkti, o sausringomis sąlygomis augalai nepajėgia pasisavinti vandens iš gilesnių dirvožemio sluoksnių. Todėl prastėja dirvožemio struktūra, mažėja poringumas, sunkėja augalų šaknų augimas, sutrinka drėgmės režimas. Ypač tai aktu Žemaitijoje ir Vidurio lygumos šiauriniuose rajonuose. Žemės dirbimas, podirvio purenimas, sėjomainos su ilgašakniais augalais padėtų išspręsti šią problemą.

„Susidaranti dirvožemio pluta rodo, kad trūksta organinės medžiagos. O jos mažėja dėl trumpų sėjomainos rotacijų be daugiamečių žolių taikymo, organinių trąšų mažėjančio naudojimo, dėl organinės anglies emisijos. Procesus sustabdyti galėtų tausojamasis žemės dirbimas, augalinių liekanų palikimas dirvoje, sėjomainos su daugiamečiais žoliniais augalais“, – sprendimo būdus siūlė dr. V. Feiza. Kaip rodo pasėlių struktūra (2010 m. visuotinio žemės ūkio surašymo duomenys),

Lietuvoje daugiausia auginama žeminių javų (51 proc.), atitinkamai ankštinių augalų tik 3 procentai. Taigi siaurėjanti ūkių specializacija, komercializacijos prioritetas, gamybos intensyvinimas taip pat prisideda prie dirvožemio bioįvairovės mažėjimo.

„Kita problema – perteklinis nesubalansuotas azoto trąšų naudojimas, kuris negarantuoja didelio derliaus priedo, – įsitikinęs dr. V. Feiza, – todėl reikėtų subalansuoti tręšimą, atsižvelgiant į dirvožemyje esančias maisto medžiagas, dirvožemio granulimetrinę sudėtį, planuojamą derlių.“

Skirtingais gyliais artų dirvų viršutinis armens sluoksnis yra derlingesnis už apatinį. Seklus žemės dirbimas didina viršutinio sluoksnio derlingumą. Dėl maisto medžiagų ir dumblo dalelių išsiplovimo proceso, kuris vyksta nepriklausomai nuo mūsų valios, neiriamas armuo palaiptiui diferencijuojasi į viršutinį (biologiškai aktyvesnį ir derlingesnį) bei apatinį – mažiau biologiškai aktyvų ir mažiau derlingą. Jei lygintume skirtingų žemės dirbimo sistemų naudojimą nuo bendro ariamos žemės ploto įvairiose Europos valstybėse (EUROSTAT 2010 m. duomenys), tai iš 33 valstybių, Lietuva yra 14 vietoje: apie 70 proc. vyrauja tradicinis žemės dirbimas, apie 10 proc. – neiriamasis žemės dirbimas, apie kelis proc. – tiesioginė sėja ir 24 proc. – nedirbama žemė. „Apie 1928 m. humusingasis dirvožemio sluoksnis Lietuvoje buvo apie 15 cm. Apie 1990 m. jis jau siekė 25–35 cm. Ar, neariant dirvų, dabartinis 15–35 cm dirvožemio sluoksnis neatiteks vėl Motinai gamtai?“ – retoriškai klausia LAMMC Žemdirbystės instituto Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus vadovas dr. Virginijus Feiza.

Pristatytas dirvožemio įstatymo projektas

Doc. dr. Viktoras Pranckietis, ASU Agronomijos fakulteto dekanas, pateikė kasmet Europos Sąjungoje (ES) patiriamas išlaidas dėl vykstančių dirvožemio degradacijos procesų. Skaičiai įspūdingi: erozija – 14 mlrd. Eur, organinių medžiagų mažėjimas – 5,6 mlrd. Eur, tarša – 17, 3 mlrd. Eur, įdruskėjimas – 321 mln. Eur ir kt. ES kontekste jau parengtas dirvožemio apsaugos direktyvos projektas. Suvokdami dirvožemio išsaugojimo svarbą, įstatymiškai jo naudojimą reglamentuoja ir Vokietija, Austrija, Didžioji, Britanija, Nyderlandai, Šveicarija, taip pat mūsų kaimynė Latvija.

Lietuvoje yra nemažai su dirvožemio apsaugos atskirais komponentais susietų teisės aktų, susijusių su taršos mažinimo, higienos, pesticidų naudojimo reikalavimais, mėšlo, dumblo, pelėnų naudojimo, dirvožemio monitoringo aspektais, tačiau bendros sistemos nėra. Nesureglamentuoti ir trąšų naudojimo, kalkinimo, miško dirvožemio būklei užtikrinti būtini maisto medžiagų balansai, erozijos ir taršos prevencija, smėlžemių ir jaurazemių išsaugojimas, kelmų rovimas aspektai. Virginija Vingrienė, ŽŪM žemės ūkio gamybos ir maisto pramonės departamento Augalininkystės skyriaus vyr. specialistė, agronomams pristatė Dirvožemio įstatymo projektą, kuriame numatyta stabdyti dirvožemio degradacijos procesus ir apjungti visus reglamentavimo aspektus į vieną sistemą.

„Numatyta mažinti natūralių durpžemių kasimo mastus. Tai itin lėtai atsinaujinantys šalies gamtos ištekliai. Juo labiau, kad dėl intensyvios durpių kasybos ir eksploatacijos šiandien jau prarasta apie 70 proc. Lietuvos natūralių pelkynų ir kitų durpžemių. Žinant neįkainojamą durpynų, kaip išskirtinės ekosistemos ekologinę svarbą bioįvairovei, vandens režimui, kraštovaizdžiui, būtina imtis veiksmų dar likusiems natūraliems jų plotams išsaugoti“, – teigė V. Vingrienė. Įstatymo projektu numatomos itin griežtos priemonės šiam negrįžtamam procesui stabdyti, įtvirtinant

natūralių, dar nepaliestų durpynų klodo ardymo draudimą. Anot specialistės, įvertinant ir durpynų degradacijos procesų sąsajas su klimato kaita, spręstinas ir eksploatuotų durpynų naudojimo žemdirbystei klausimas dėl žemės dirbimo metu itin spartaus organinės medžiagos irimo ir atsiveriančių kelių sparčiai šiltnamio efektą sukeliančių dujų CO₂ ir N₂O emisijai. Siūloma eksploatuotų durpynų plotus patvenkti arba apsodinti mišku, atsisakant jų naudojimo žemdirbystei.

Reglamentuojant urbanizuotų teritorijų dirvožemį, planuojama plėsti teritorijas nederlinguose dirvožemiuose, nukasti derlingąjį sluoksnį ir jį išsaugoti paskleidžiant. Valstybinė priežiūra, dirvožemio stebėseną, mokymai ir šviečiamoji veikla – priemonės padėsiančios užtikrinti dirvožemio racionalų ir saugų naudojimą.

„Dirvožemio išsaugojimo principai – tai ne apribojimai ūkio veiklai, tai ekonominės naudos užtikrinimas ilgalaikėje perspektyvoje. Taikant agrocheminius tyrimus, subalansuoto trešimo sistemą, sumažės ūkininkų išlaidos ir produkcijos kaštai. O taršos prevencija išsaugos sveiką ir kokybišką produkciją, užtikrins jos konkurencinį pranašumą pasaulio rinkose. Išsaugotas kraštovaizdis padidins šalies turistinį patrauklumą ir naujas verslo perspektyvas. Tad saugodami dirvožemį, mes saugome ir ūkininko piniginę bei šalies gyvenimo gerovę“, – dirvožemio įstatymo naudingumu įsitikinusi ŽŪM žemės ūkio gamybos ir maisto pramonės departamento Augininkystės skyriaus vyr. specialistė Virginija Vingrienė.

Garbės nario vardai suteikti dar penkiems nariams

Baigiamojame suvažiavimo dalyje penkiems agronomams buvo suteikti LAS Garbės nario vardai: Jonui Pakalniui (Kupiškio r. ūkininkui), Arūnui Grubliauskui (Šiaulių r. ŽŪB „Ginkūnų agrofirma“ vadovui), Jonui Valaičiui (Šakių r. vienos didžiausių bulvių sėklininkystė užsiimančių ūkių bendrovės „Šaka“ agronomui), Henrikui Braškiui (Šakių ilgamečiui LAS nariui, Voniškių ŽŪB bendrovės vadovui), Vytautui Ramanauskui (Varėnos ŽŪB „Tėviškė“ vadovui).

Garbingą apdovanojimą iš viso jau turi 36 LAS nariai, iš jų keturi paskelbti Lietuvai nusipelnusiems agronomams – tai Edvardas Makelis, Jeronimas Kraujelis, Veronika Vasiliauskienė ir Bronius Pauža.

2016-08-14

Ramunė Sutkevičienė,

Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos vyriausioji redaktorė

